

Audyt spółek giełdowych w Polsce

Rynek biegłych rewidentów badających sprawozdania finansowe spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

Styczeń 2024

Wprowadzenie

Rynek audytu spółek giełdowych w Polsce przeszedł w ostatnich latach znaczącą transformację. Przede wszystkim, doświadczył wyraźnej rozbudowy regulacyjnej – nie tylko w zakresie standardów badania sprawozdań finansowych, ale też regulacji nadzorczych i tych związanych z niezależnością audytora od badanego podmiotu. Z pewnością, wpłynęło to na bezpieczeństwo rynku kapitałowego, ale wprowadziło też szereg nowych wymagań stawianych biegłym rewidentom. Wymagana od nich wiedza merytoryczna, a także ryzyko związane z wykonywaniem zawodu wyraźnie wzrosły.

Jak zmiany te wpłynęły na kształt rynku audytorskiego? Po pierwsze, rynek skonsolidował się – liczba podmiotów badających spółki giełdowe w Polsce z roku na rok istotnie spada. Po drugie, umacnia się pozycja firm audytorskich średniej wielkości, ponieważ są one w stanie konkurować z tzw. wielką czwórką ceną usługi, a także wykazać się coraz większym doświadczeniem.

Co ważne, stabilizują się natomiast ceny usług audytorskich. W ostatnim roku średnie wynagrodzenie audytora wzrosło jedynie o 5%. To nie tylko znacznie poniżej inflacji i wzrostu wynagrodzeń specjalistów, ale też znacznie poniżej dynamiki przychodów badanych spółek. Co więcej, jest to już drugi rok z rzędu, kiedy ceny audytu rosną wolniej niż otoczenie rynkowe.

Zapraszamy do lektury!

Kluczowe wnioski

- Ostatnie lata to okres istotnych zmian na rynku audytu spółek giełdowych w Polsce. Średnie firmy zwiększyły swój udział (licząc liczbą badanych spółek) **z 22 proc.** w 2015 roku do **46 proc.** w 2023 roku. To efekt głównie zmian regulacyjnych, ale też rosnącego potencjału średnich firm.
- Audytorzy dobrze oceniają jakość sprawozdań finansowych badanych spółek. W 2023 roku odsetek sprawozdań, do których audytorzy nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń ani uwag, wzrosła do rekordowych **82 proc.**
- Średnie wynagrodzenie audytora wyniosło w ostatnim roku **481 tys. zł**, czyli wzrosło tylko o **5 proc.** Ceny relatywne audytu – w stosunku do przychodów, sumy aktywów, czy wynagrodzeń zarządów badanych spółek – wyraźnie spadły.
- Koszt audytu jest uzależniony nie tylko od wielkości badanej spółki, ale też wielkości samego audytora. Cena audytu prowadzonego przez tzw. wielką czwórkę jest **około 3-krotnie wyższa** niż usługi audytora średniej wielkości (po uwzględnieniu wielkości przychodów spółek). Prawdopodobnie wynika to głównie z różnic w postrzeganiu poszczególnych marek.

Audyt na GPW nadal bardzo różnorodny

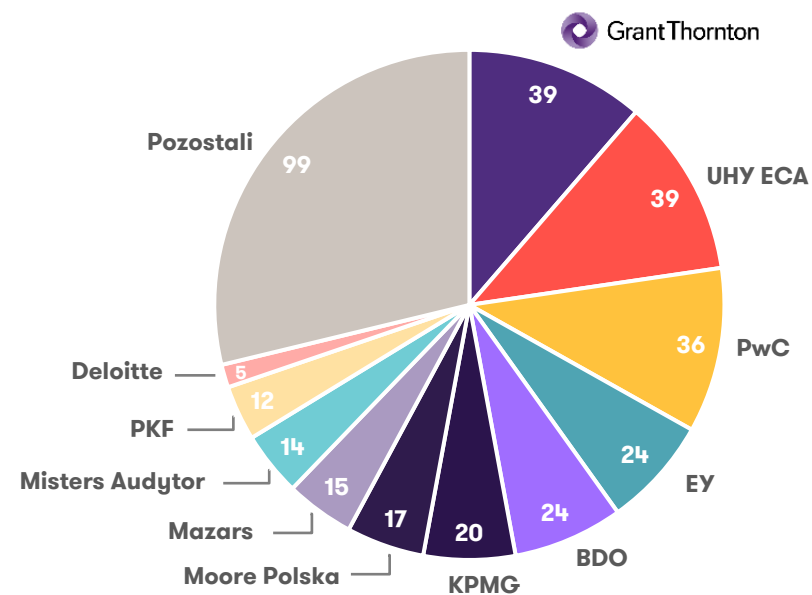
W 2023 roku sprawozdania finansowe spółek Rynku Głównego GPW badało 37 audytorów. To zarówno największe międzynarodowe korporacje, jak i samodzielni lokalni biegli rewidenci.

Polski rynek giełdowy cechuje się dużą różnorodnością wśród firm audytujących spółki GPW. W 2023* roku badania sprawozdań finansowych spółek Rynku Głównego GPW prowadziło 37 podmiotów i z roku na rok liczba ta spada. W 2022 roku było to 46 podmiotów, rok wcześniej – 48, w 2020 roku – 61 i aż 111 audytorów jedenaście lat temu. Średnio na jednego audytora przypadało w ostatnim roku około dziewięciu spółek.

Firmy tzw. wielkiej czwórki (Deloitte, EY, KPMG, PwC) badały w 2023 roku sprawozdania 85 spółek (10 mniej niż przed rokiem), a więc 25 proc. rynku. Siedem firm średniej wielkości (Grant Thornton, BDO, Mazars, Mistery Audytor, PKF, UHY ECA i Moore Polska – firmy badające w 2023 roku przynajmniej 10 spółek i osiągające z tego tytułu łącznie przynajmniej 1 mln zł przychodu) badały w tym czasie sprawozdania 160 spółek, czyli 46 proc. rynku. Przed rokiem było to odpowiednio 137 spółek i 39 proc. Pozostałe firmy audytorskie to mniejsi, często lokalni biegli rewidenci. Obecnie badają oni 99 spółek. Dla porównania, przed rokiem mniejsi audytorzy badali 120 firm GPW, dwa lata temu 131 a w poprzednich latach nawet 160-170 spółek. Ten spadek może być skutkiem zaostrzających się rygorów i zwiększonych potencjalnych kar nakładanych na audytorów badających sprawozdania finansowe jednostek zaufania publicznego.

*Usługi audytorskie przeprowadzone w 2023 roku na sprawozdaniach finansowych sporządzonych dla roku 2022.

Wykres 1. Liczba spółek notowanych na Rynku Głównym GPW przebadanych w 2023 roku przez poszczególne firmy audytorskie**

**W analizie brane były pod uwagę jedynie spółki, których sprawozdania finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta dostępne były na ich stronach internetowych w okresie lipiec-listopad 2023.

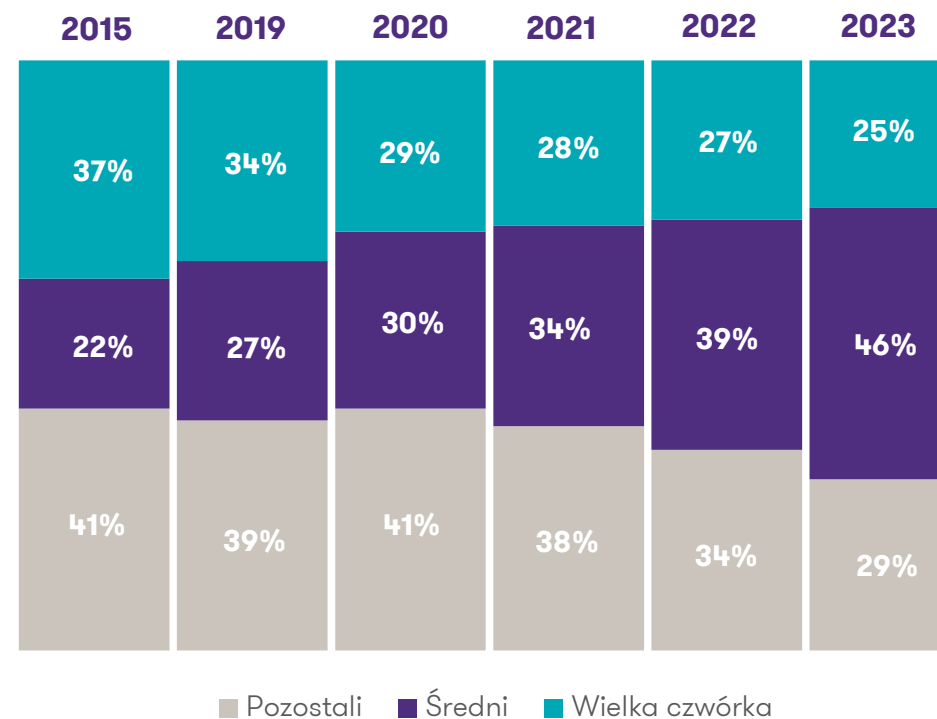
Najwięcej audytorów z firm średnich

W 2023 roku w niemal połowie spółek na GPW (46 proc.) audyt przeprowadziły firmy średnie. To wyraźnie więcej niż jeszcze rok temu (39 proc.) i ponad dwukrotnie więcej niż w 2015 roku.

W ostatnich latach nastąpiły istotne przetasowania na rynku audytu spółek giełdowych. Przez osiem ostatnich lat udział średnich firm audytorskich (mierzony liczbą przebadanych spółek) wzrósł z 22 do 46 proc. W tym samym czasie udział firm tzw. wielkiej czwórki spadł z 37 do 25 proc. Średnia wielkość spółek badanych przez tzw. wielką czwórkę nadal jest większa niż spółek średniej wielkości, jednak średnie firmy coraz częściej również badają sprawozdania największych podmiotów, czego przykładem jest chociażby badanie sprawozdań Eurocash, LPP, CD Projekt czy PKP Cargo przez Grant Thornton, BNP Paribas przez Mazars, Grupy Azoty oraz Ciech przez BDO czy PGE oraz Gobarto przez PKF.

Wpływ na tak silną ekspansję firm średnich ma kilka czynników. Po pierwsze, średnie firmy – zdobywając doświadczenie w badaniu coraz większych spółek i rozbudowując zespoły – podnoszą swoje kompetencje i stanowią realną alternatywę dla większych podmiotów. Po drugie, średnie firmy wykorzystują swoje naturalne przewagi konkurencyjne, tzn. większą elastyczność, większe zaangażowanie w bezpośrednią realizację usługi doświadczonych biegłych rewidentów oraz często niższą cenę. Po trzecie, z pewnością duży wpływ miały też zmiany regulacyjne, wymuszające na spółkach giełdowych rotację audytora co 5 lat (zmienione później na 10 lat) oraz zakazujące zamawiania usług audytorskich u podmiotów realizujących dla spółki projekty doradcze. Oznaczało to, że część spółek musiała szukać nowego audytora, a wybór miały ograniczony.

Wykres 2. Odsetek spółek GPW Rynku Głównego w podziale na firmy tzw. wielkiej czwórki (Deloitte, EY, KPMG, PwC), firmy średnie* i pozostałych audytorów w poszczególnych latach, w których wykonywane były badania sprawozdania finansowego

*Firmy badające przynajmniej 10 spółek Rynku Głównego GPW, z przychodami z tytułu badania tych spółek powyżej 1 mln zł netto.

Audytorzy bez zastrzeżeń do spółek

W 2023 roku biegli rewidenci w aż 82 proc. opinii nie mieli zastrzeżeń do sprawozdań finansowych. Jednocześnie nieco wzrosło ryzyko utraty płynności przez spółki.

Z roku na rok zmniejsza się odsetek audytorów, którzy zgłaszają uwagi do sprawozdań finansowych badanych spółek na Giełdzie Papierów Wartościowych. W 2023 roku 82 proc. sprawozdań nie wzbudziło wątpliwości czy zastrzeżeń po stronie badających je biegłych rewidentów. Dla porównania, w 2022 roku takich opinii było 78 proc., w 2021 roku – 74 proc. a w 2020 roku – zaledwie 60 proc. Jednocześnie, z roku na rok maleje odsetek opinii z objaśnieniem, czyli akceptowanych sprawozdań ze zwróceniem uwagi na poszczególne zagadnienia. W 2023 roku takich opinii było zaledwie 6 proc. co stanowi duży spadek w stosunku do 2022 roku, kiedy takich opinii było 12 proc. Z kolei jeszcze w 2020 roku audytorów wydających opinie z objaśnieniem było aż 25 proc.

Warto jednak zauważyć, że w 2023 roku audytorzy częściej niż dotąd ostrzegali rynek przed potencjalnymi problemami płynnościowymi badanych spółek. W mijającym roku 7 proc. opinii z badania zawierało uwagę audytora o tzw. niepewności związanej z możliwością kontynuacji działalności przez spółkę. W poprzednim roku było to 4 proc., a w latach 2015 i 2010 – odsetki te były znacznie mniejsze (odpowiednio 0,4 i 2 proc.). W 2023 roku utrzymał się również zanotowany w 2022 roku 2 proc. odsetek audytorów odmawiających wyrażenia opinii. Jeszcze w 2021 i 2020 roku był to 1 proc., a w 2015 i 2010 roku zaledwie 0,4 i 0 proc.

Rodzaj opinii z badania sprawozdania	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Bez zastrzeżeń Audytor akceptuje sprawozdanie, tzn. potwierdza zgodność ze stanem faktycznym i zasadami rachunkowości	72%	73%	60%	74%	78%	↗ 82%
Z objaśnieniem Audytor akceptuje sprawozdanie i zwraca uwagę czytelników na ważne, opisane w nim zagadnienie	22%	25%	25%	15%	12%	↘ 6%
Z zastrzeżeniem Audytor akceptuje sprawozdanie jako całość, jednak zastrzega, że jakieś istotne zagadnienie zawiera błąd lub nie dało się go zbadać	4%	1%	3%	3%	4%	↘ 3%
Z niepewnością kontynuacji Audytor akceptuje sprawozdanie, ale widzi istotne ryzyko dla kontynuowania działalności przez spółkę	2%	0,4%	11%	7%	4%	↗ 7%
Negatywna Audytor stwierdza niezgodność sprawozdania jako całości ze stanem faktycznym lub zasadami sporządzania	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Odmowa wyrażenia opinii Audytor po próbie przeprowadzenia badania uznaje, że nie jest w stanie zebrać odpowiednich dowodów, aby się o nim wypowiedzieć lub pomimo podpisanej umowy odmawia przystąpienia do badania	0%	0,4%	1%	1%	2%	2%

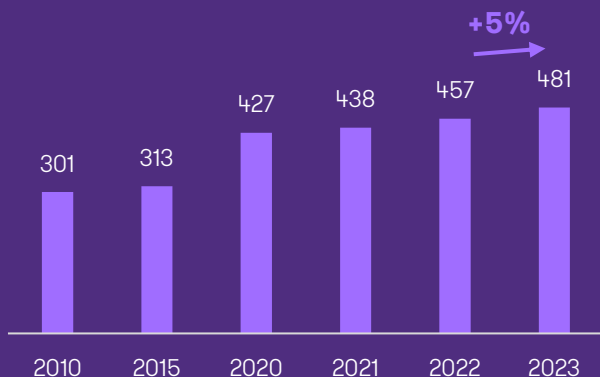
Ceny audytu rosną wolniej niż przychody spółek

Wynagrodzenia audytorów wzrosły w ostatnim roku tylko o 5 proc., choć objęte badaniem przychody spółek poszły w górę średnio o 30 proc. Oznacza to, że relatywne ceny audytu wręcz spadły – aż o 20 proc.

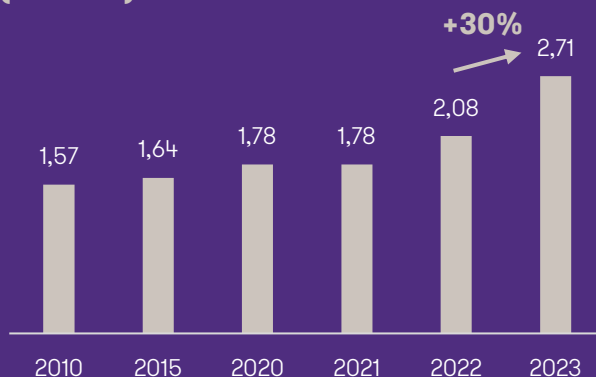
Lata 2015-2020 przyniosły wyraźny wzrost cen usług audytorskich. Według naszych obliczeń, średnie wynagrodzenie za badanie sprawozdań finansowych spółki giełdowej w tym okresie wzrosło o 36 proc. – z 313 do 427 tys. zł netto. Wynikało to, po pierwsze, ze zmian regulacyjnych, które zwiększyły odpowiedzialność i obowiązki biegłych rewidentów badających jednostki zaufania publicznego. Po drugie, ze wzrostu wynagrodzeń w zawodach audytorskich, wynikającego z niedoboru wykwalifikowanych specjalistów na rynku. W ostatnich trzech latach ceny audytu jednak wyraźnie hamują. Średnie wynagrodzenie audytora na GPW w sezonie 2023 (czyli badań sprawozdań finansowych za rok 2022) wzrosło zaledwie o 5 proc. – z 457 tys. zł do 481 tys. zł. Biorąc pod uwagę fakt, że wykazane w badanych sprawozdaniach przychody spółek GPW wzrosły o 30 proc., można stwierdzić, że realne wynagrodzenia audytorów wręcz spadły. Na każdy przebadany 1 mld zł przychodów spółki w 2023 roku przypadło 177 tys. zł wynagrodzenia audytora, czyli o 20 proc. mniej niż przed rokiem. Co więcej, koszty funkcjonowania audytorów w 2023 roku wyraźnie wzrosły, np. poprzez wzrost kosztów pracy, co może prowadzić do tego, że rentowność firm audytorskich badających spółki GPW z sezonu na sezon wyraźnie spada.

Wykres 3. Średnie wynagrodzenie audytora za badanie spółki notowanej na GPW – nominalnie oraz w relacji do przychodów spółek

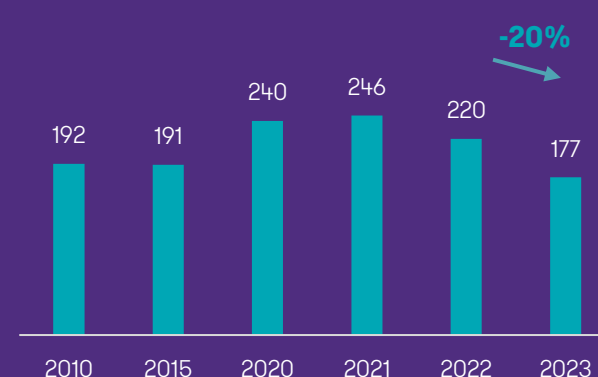
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)

Średnie objęte badaniem przychody spółek (w mld zł)

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł) przypadające na 1 mld zł przychodów spółki

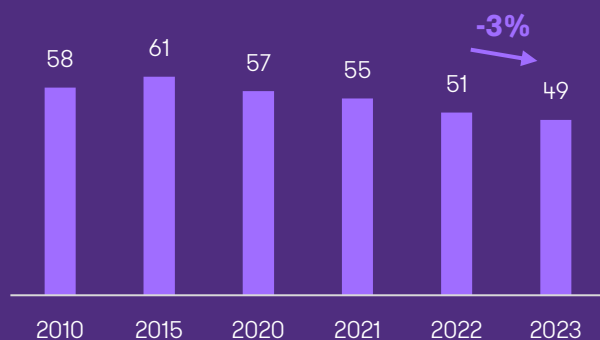
Wzrost cen audytu w relacji do kapitałów spółek

W relacji do sumy aktywów i wynagrodzeń zarządów wśród spółek GPW koszty audytu również spadły. Jedynie w stosunku do kapitałów własnych spółek w ostatnim roku średnie wynagrodzenie audytora wzrosło.

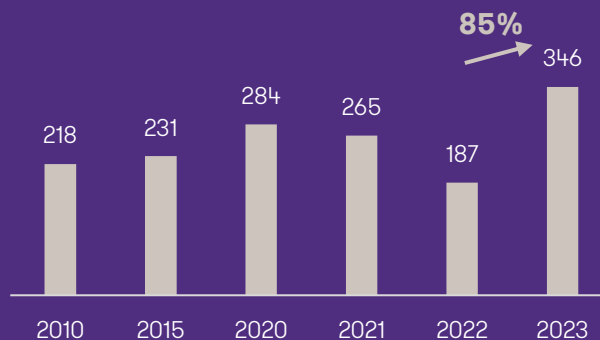
W 2023 roku przebadanie przez audytora 1 mld zł sumy aktywów spółki Rynku Głównego GPW kosztowało średnio 49 tys. zł netto. To o 3 proc. mniej niż rok temu i o 10 proc. mniej niż dwa lata temu. Podobna tendencja widoczna jest w cenach audytu w relacji do wynagrodzeń zarządów badanych spółek. W przeliczeniu na 1 mln zł wynagrodzenia zarządów koszt audytu w 2023 roku wynosił 136 tys. zł, czyli był o 4 proc. niższy niż w 2022 roku i o 13 proc. niższy niż dwa lata temu. Za to w relacji do kapitałów własnych spółek GPW ceny audytu mocno wzrosły. Koszt badania 1 mld zł kapitałów wyniósł w 2023 roku aż 346 tys. zł – to aż o 85 proc. więcej niż przed rokiem, a w stosunku do 2021 roku to wzrost o 31 proc. Mimo, że ceny audytu nominalnie niewiele wzrosły, to kapitały własne badanych spółek mocno spadły w ubiegłym roku. Jeśli wykluczamy rekordowy (być może jednorazowy) wzrost cen audytu w relacji do kapitałów spółek zanotowany w ostatnim roku, zauważymy, że statystycznie koszty audytu spadają z roku na rok i prawdopodobnie są dla spółek giełdowych coraz mniejszym obciążeniem finansowym w stosunku do poprzednich lat.

Wykres 4. Średnie wynagrodzenie audytora za badanie spółki GPW w relacji do sumy aktywów, kapitałów własnych i wynagrodzeń zarządów

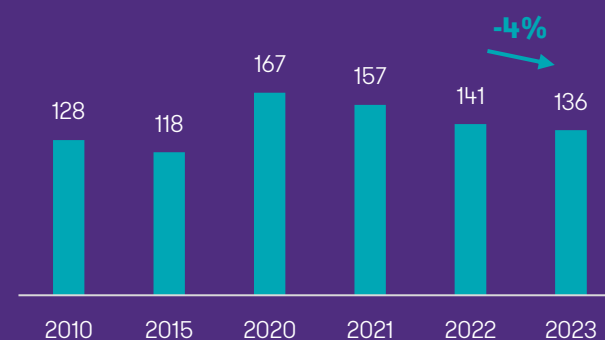
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł sumy aktywów spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł kapitałów własnych spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mln zł wynagrodzenia zarządu spółki

Wielka czwórka w czołówce wysokich cen

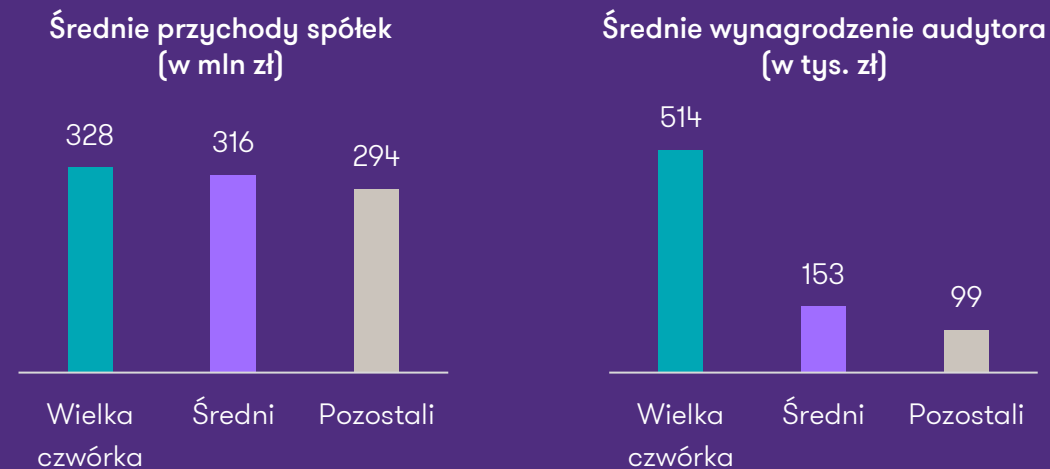
Cena audytu zależy nie tylko od wielkości badanej spółki, ale też od wielkości samego audytora. Najwięksi gracze mają wielokrotnie wyższe stawki niż średni i mniejsi.

Wysokość wynagrodzeń wypłacanych przez spółki audytorom jest silnie skorelowana z wielkością tychże audytorów. Biegli rewidenci realizujący usługi pod markami tzw. wielkiej czwórki pobierają zwykle – w relacji do przychodów badanej spółki – nawet trzy razy wyższe wynagrodzenie niż biegli z firm średnich i około 4-krotnie wyższe niż pozostałe, mniejsze podmioty.

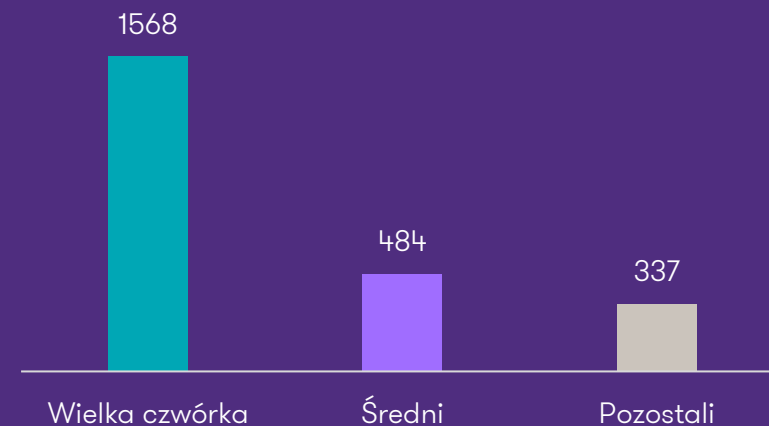
W przypadku spółek, które osiągają przychody w przedziale 200-500 mln zł, średnie wynagrodzenie audytora przypadające na 1 mld zł przychodów wyniosło w 2023 roku 1,6 mln zł w przypadku firm wielkiej czwórki oraz 484 tys. w przypadku audytorów średniej wielkości. Dla spółek z przedziału przychodowego 501-1500 mln zł koszty audytu na 1 mld zł przychodów to odpowiednio 881 i 292 tys. zł (patrz na następnej stronie), natomiast dla spółek z przychodami powyżej 1,5 mld zł było to odpowiednio 131 i 96 tys. zł.

Tak duże różnice mogą wynikać z historycznego postrzegania poszczególnych marek, a co za tym idzie – z możliwości osiągania przez nie wysokich marż. Częściowo – głównie w przypadku spółek zagranicznych – może to być spowodowane też różnicą w tym, na ile obecna globalnie jest dana marka audytorska. Spółki zagraniczne z GPW wybierają zwykle audytorów, którzy badają całą międzynarodową grupę.

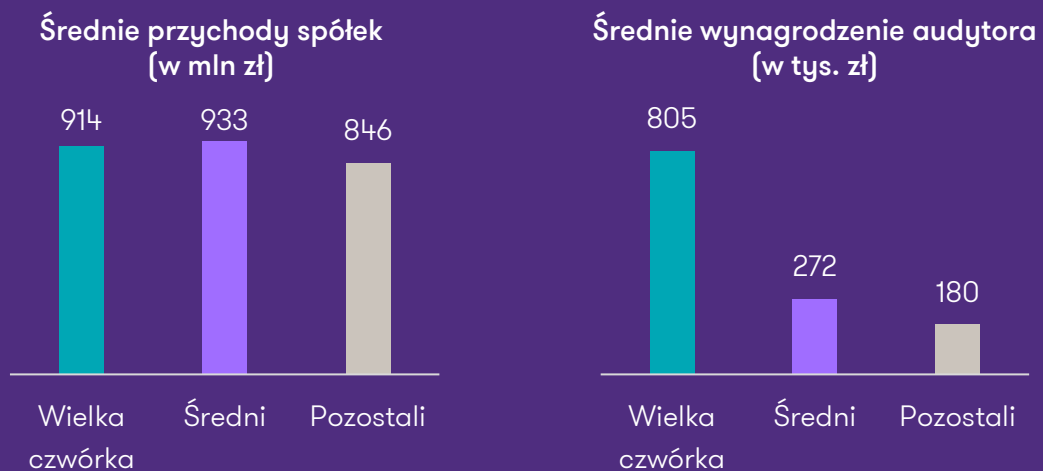
Wykres 5. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 200-500 mln zł

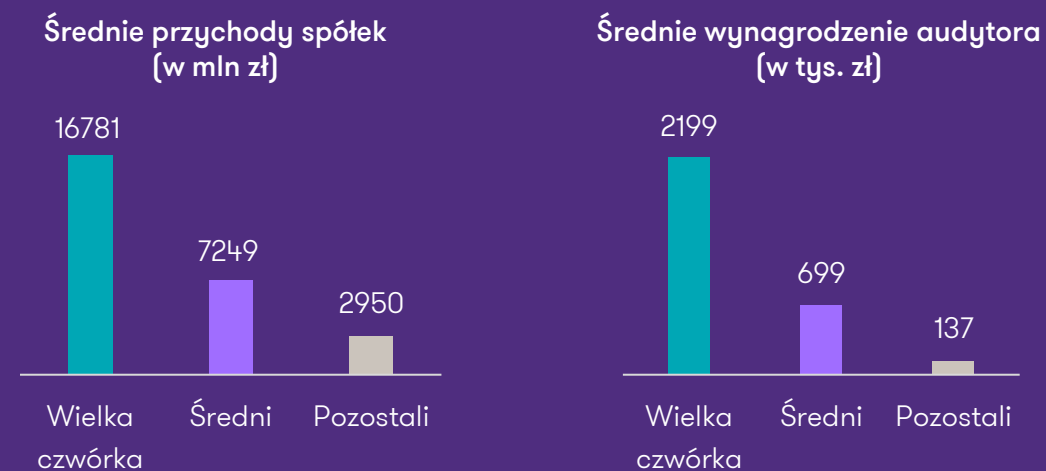
Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

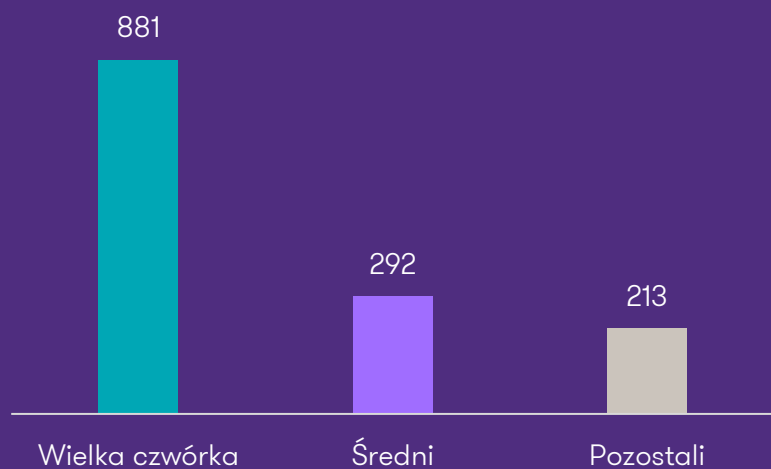
Wykres 6. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 500-1500 mln zł

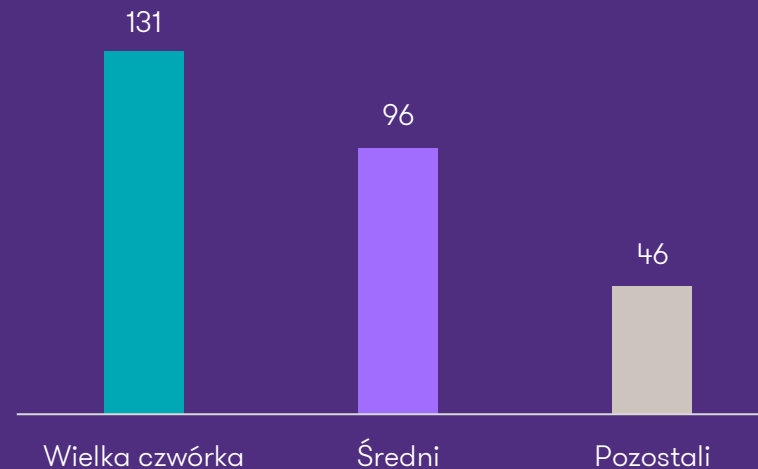
Wykres 7. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach >1500 mln zł

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

Burza nie taka straszna?

W zeszłorocznym raporcie wyrażałem obawę, że czeka nas istotny wzrost cen audytu. Dane z tegorocznego badania – przynajmniej na pierwszy rzut oka – sugerują, że tak się jednak nie stało. Wzrost cen w ostatnich dwóch latach (2021-2023) wyniósł jedynie 10%, a w ostatnim roku – 5%. Mogłoby to wskazywać, szczególnie w połączeniu ze wskaźnikami inflacji w tym samym okresie, na degradację cen audytu na rynku publicznym. Ale czy na pewno?

Z raportu wynika, iż struktura rynku od lat zmienia się. Udział ilościowy największych i najmniejszych firm kolejny rok spada, a tych średnich – rośnie. Być może w roku następnym "średniacy" będą badali już ponad 50% spółek. Inne dane z raportu wskazują, że ceny największych firm audytorskich są znacząco wyższe niż ceny firm średnich i małych.

W związku z tym, nawet jeśli wszyscy podnieśli ceny znacząco, to zmiana struktury audytorów powoduje, że statystycznie ceny rosną tylko nieznacznie. Czyli teoretycznie stawki oferowane przez audytorów mogą rosnąć szybko, ale ponieważ część spółek przechodzi do firm średnich, a więc tańszych, to realnie za tę usługę płacą mniej.

Z raportu wynika również, iż jakość raportów finansowych wzrosła. Znacząca większość sprawozdań z badania nie zawierała zastrzeżeń czy uwag objaśniających. Jest to niewątpliwie efekt lepszej pracy zespołów sprawozdawczych w spółkach, ale również nie można pominąć w mojej ocenie wpływu działania regulatora, czyli KNF. Standardem już jest, iż w przypadku sprawozdań z badania zawierających opinię z zastrzeżeniem Urząd KNF wzywa organy emitentów do wyjaśnień. W związku z tym rady nadzorcze i zarządy starają się czynić wszystko, aby zrealizować swoje obowiązki w zakresie sprawozdawczości bez jakichkolwiek uchybień. Nam, audytorom, bardzo to pomaga.

Jan Letkiewicz

Wiceprezes, Partner zarządzający Departamentem Audytu, Grant Thornton

O badaniu:

Badanie opisane w niniejszym raporcie zostało przeprowadzone na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na Rynku Głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Brane pod uwagę były jedynie sprawozdania dostępne na stronach internetowych spółek w trakcie trwania zbierania danych, tj. w okresie lipiec-listopad 2023.

Jeśli spółka nie udostępnia już na swojej stronie sprawozdań za wszystkie badane lata lub spółka nie istnieje, a dostęp do wymaganych danych z innych źródeł jest utrudniony, dane te nie były uwzględnione w raporcie. Prezentowane wyniki (np. średnie wynagrodzenie audytora, przychody czy udział segmentów audytorów w rynku) dotyczą tylko tej populacji spółek, dla której dane były dostępne.

Zapraszamy do kontaktu

Kontakt dla mediów:

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

Grant Thornton

T +48 505 024 168

E Jacek.Kowalczyk@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 147 krajach i zatrudniająca ponad 68 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 1993 roku. Zespół 1000 pracowników wspiera naszych klientów w obszarach takich jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.